

© Arno Declair

hedda gabler

de **henrik ibsen**

direcció **thomas ostermeier**
schaubühne am lehniner platz

Teatre Lliure: Montjuïc – Sala Fabià Puigserver: 12 i 13 de maig 2007

hedda gabler

de **Henrik Ibsen** direcció **Thomas Ostermeier**

Schaubühne am Lehniner Platz

---

traducció del noruec **Hinrich Schmidt-Henkel** / dramaturgia **Marius von Mayenburg** / escenografia **Jan Pappelbaum** / vestuari **Nina Wetzel** / il·luminació **Erich Schneider** / vídeo **Sebastien Dupoey** / música **Malte Beckenbach**

---

intèrprets

Annedore Bauer senyora Elvsted / **Lars Eidinger** Jørgen Tesman / **Jörg Hartmann** jutge Brack / **Kay Bartholomäus Schulze** Eilert Løvborg / **Katharina Schüttler** Hedda Tesman / **Lore Stefanek** Juliane Tesman

---

ajudant de direcció **Frank Oberhäußer** / assistent de vestuari **Marita Kaiser** / maquillatge **Helga Petritsch** / util·leria **Wolfgang Reuter** / cap tècnic **Bernd Fischer** / maquinistes **Wolfgang Glinke, Gunther Grenner, Michael Martin** / tècnic de llums **Jörg Hentschel** / taula de llums **Hans-Jürgen Simoncelli** / tècnic de so **Stefan Pinkernell** / tècnic de vídeo **Nico Felden** / regidor **Frank Mencke** / apuntadora **Ursula Kuroпка**

---

i els equips del **Teatre Lliure**

---

producció **Schaubühne am Lehniner Platz**

---

durada de l'espectacle: **2h. sense pausa**

Hedda Gabler és filla d'un general i s'acaba de casar. Anant en contra de la seva inclinació natural, Hedda ha decidit viure seguint els principis d'una vida burgesa. De sobte, el seu pla de vida s'esfuma perquè el seu marit no prospera com ella volia, eclipsat per l'èxit acadèmic d'un antic pretendent que Hedda va rebutjar perquè no li oferia la possibilitat de promoure's econòmicament ni en societat. Per a ella, ara aquests principis ja no tenen sentit, i comença a desencadenar el seu odi envers ella mateixa i el seu entorn. Es torna boja: es burla indiscriminadament del seu marit, l'enganya amb un amic de la família i intenta destruir la relació entre l'antic pretendent i la seva nova companya, empenya per la gelosia. Amb un ús brillant de la manipulació i de la mentida aconsegueix desmuntar aquest món dominat per l'ambició professional i la por de ser relegats. Però ella, que n'és també part, es converteix en el blanc de la seva pròpia destrucció: no es pot alliberar de la presó que ha edificat sense destruir-se ella mateixa.

En aquesta peça, Ibsen ataca les formes burgeses des de dins. Tot i que avui és difícil definir la burgesia com a una classe independent que comparteix uns valors determinats, tots els desigs i les pors burgeses que han estat controlant, regulant i deformant les biografies des del segle XIX s'han establert en totes les classes financeres d'avui. La por de ser relegats socialment s'ha convertit en el nostre *leitmotif* col·lectiu. Un cop més, estem a punt per al repte i la duresa de Hedda Gabler.

© Arno Declair

Aquesta versió de *Hedda Gabler* es va estrenar el 26 d'octubre del 2005 a la Schaubühne am Lehniner Platz de Berlín. Katharina Schüttler va ser guardonada amb el premi a la Millor Actriu de l'Any de la temporada 2005-06, atorgat per trenta-vuit crítics alemanys.

El 2006 va ser l'any Ibsen, en commemoració del centenari de la mort de l'autor. *Hedda Gabler* va batre el rècord de produccions estrenades a Europa, 55 en total, per davant fins i tot de Casa de nines. Durant el Festival Ibsen celebrat a Oslo entre l'agost i el setembre passat es van poder veure cinc versions diferents d'aquesta peça.

Hedda Gabler es va estrenar el 31 de gener del 1891 al Hoftheater (Königliches Residenz-Theater) de Munic. A Noruega, es va estrenar al Teatre de Cristiania (Oslo) un més després, amb Clara Heese. A Barcelona, la va estrenar la companyia d'Eleonora Duse el 1900, al Teatre Novetats.

Al Teatre Lliure s'ha representat dos cops: la temporada 1977-78 sota la direcció de Pere Planella, amb Muntsa Alcañiz, i la temporada 2004-05 dirigida per Eric Lacascade i protagonitzada per Isabelle Huppert.

El 1907 es va fer la primera versió cinematogràfica de *Hedda Gabler*, un film mut nord-americà protagonitzat per Nance O'Neil i dirigit per Frank Powell. El 1920 se'n va fer una altra d'italiana, dirigida per Piero Fosco (Giovanni Pastrone) i protagonitzada per Italia Almirante-Manzini. La primera versió en cinema feta a Alemanya és del 1924, dirigida per Franz Eckstein i protagonitzada per Asta Nielsen. El 1975 Sir. Trevor Nun reprèn la peça i en fa una versió amb Glenda Jackson de protagonista. La versió cinematogràfica més recent, del 2004, la signa el nord-americà Paul Willis amb Heidi Schreck de protagonista.

henrik ibsen

(Skien 1828-1906)

Neix a Skien, a la Noruega meridional. És el primer de cinc germans d'una família amb arrels alemanyes i escoceses. El pare, Knud Ibsen, és un ric comerciant, i la mare, Manchen Altenburg, pertany a una de les famílies més riques de la ciutat. El 1835, per dificultats econòmiques, la família Ibsen es trasllada a Venstöp, a una petita casa. El 1840 comença els estudis de pintura i es converteix en un fidel espectador teatral d'obres d'autors realistes com Scribe, Oehlenschläger o Hejberg. Tres anys més tard es veu obligat a abandonar els estudis i entra d'aprenent en una farmàcia a Grimstad, on s'estarà fins al 1850. El 1846 té un fill amb una dependenta de la farmàcia, però Ibsen ocultarà aquest episodi durant tota la vida. El 1847-48 la farmàcia canvia de propietari i es trasllada a un carrer més important; Ibsen millora de vida i d'amics i s'entusiasma per les revolucions europees.

El 1849 se'n va a viure a Cristiania (l'actual Oslo) on segueix cursos de medicina i de poesia. Escriu *Catilina*, que es publica l'any següent tot i que triga bastant més a ser estrenada. Sí que estrena el 1850 *La tomba del guerrer*. L'any següent comença a escriure *Norma*, una sàtira política paròdia de l'òpera de Bellini. Entre el 1851 i el 1857 és director d'escena i autor del Teatre Nacional de Bergen, on estrena sense èxit *La nit de Sant Joan*, i entre el 1857 i el 1862 és dramaturg del teatre de Cristiania, independent del de la Cort. El 1854 escriu *Lady Inger d'Ostraat* i descobreix les sagues islandeses i les balades noruegues, que fructificaran en *Els guerrers de Helgoland* i *La comèdia de l'amor*. Dos anys després coneix en una festa a Solhaug la seva futura dona, Susanna Thoresen, néta d'Anna-Maddalene Thoresen, la George Sand de Noruega. Aprofundeix llavors en el teatre de Scribe. Entre el 58 i el 60 es casen i tenen el seu únic fill, Sigurd. El 1862 surt publicada *La comèdia de l'amor* i el mateix any obté una beca d'investigació sobre la tradició folklòrica.

El 1863, apareix *Els diamants de la corona* i rep l'aclamació pública d'estudiants i de la premsa. L'any següent estrena *Els pretendents a la corona*. Ibsen lluita a la guerra de Schleswig i, en acabat, obté una beca d'estudis i es trasllada amb la seva família a Roma, on s'enfronta a greus problemes econòmics. Comença a escriure *Brand*, que dramatitza la tragèdia d'una devoció cega en una falsa idea del deure. L'obra es publica el 1866 i té molt bona acollida.

Comença a treballar en *Peer Gynt* quan el Parlament de Noruega el premia amb una renda vitalícia. Publica la peça l'any següent i s'estrena amb èxit al teatre de Cristiania, el 24 de febrer. Ibsen hi reconeix com a úniques

influències les faules populars noruegues i el *Götz de Berlichingen* de Goethe.

Entre el 68 i el 69 se'n va a viure a Dresde, fins al 1874. Estrena *La lliga dels joves* amb un èxit clamorós i el rei Carles XV el convida com a representant cultural de Noruega a la inauguració del canal de Suez. En aquests anys rep diverses condecoracions per la seva trajectòria a Dinamarca, a Saxònia i a la Universitat d'Uppsala. Publica *Les columnes de la societat*, un atac a la hipocresia i un elogi de l'individualisme en la història d'un home de negocis sense escrúpols, que s'estrenarà al teatre Kongelige de Copenhaguen.

En aquell moment ja se'l considera un dels millors dramaturgs del moment. El 1875 s'instal·la a Munic. Escriu *Casa de nines* a Amalfi, durant les vacances. L'estrena el 21 de desembre, també a Copenhaguen, va desencadenar una important controvèrsia literària a propòsit del paper de la dona. El 1880 deixa Munic i torna a Itàlia. El 1881, a Sorrento, acaba *Espectres*, però els teatres escandinaus la rebutgen pel seu contingut escandalós sobre la bogeria hereditària i els conflictes generacionals. L'obra s'estrena finalment a Chicago, el 20 de maig del 1882. El mateix any escriu *Un enemic del poble*, que s'estrena a Cristiania el 13 de gener del 1883. L'any següent escriu *L'ànec salvatge*, que s'estrena el 1885. La protagonista es diu Hedvig en homenatge a la seva germana petita. El 1886 refon *Els cavalls blancs* en *La casa Rosmer*. L'any següent viatja a Suècia i a Dinamarca, i influenciat per *El pare*, d'Strindberg escriu *La dama del mar*, que s'estrena l'altre any a Cristiania. Ibsen reflexiona a més sobre la importància del text de Georg Brandes sobre Zola i el naturalisme, i sobre el drama de Tolstoi *El poder de les tenebres*. El 1889 passa l'estiu al Tírol on coneix Emilie Bardach i Helene Raff, que l'inspiren respectivament els personatges Hedda Gabler i Hilde. *Hedda Gabler* s'estrena el 1891, el mateix any que torna definitivament a Noruega, just quan comença la febre europea pel seu teatre a partir de l'estrena de *Casa de nines* per Eleonora Duse. Novelli escenifica, també a Itàlia, *L'ànec salvatge*. El 1892 arriba al teatre de Cristiania *Solness, el constructor*, després d'haver estat estrenada a Berlín per una companyia alemanya. En aquest moment la difusió d'Ibsen a Itàlia és constant i a càrrec de les millors companyies professionals: Zacconi representa *Espectres*; Vitaliani, *Hedda Gabler* i Cesare Rossi, *Les columnes de la societat*, i l'any següent Palladini hi estrena *Solness, el constructor*. El 1894 publica *El petit Eyolfz*, que s'estrena un any després. El 1897 apareix *Joan Gabriel Borkman*, que es representa a Estocolm. El 1898 Eleonora Duse interpreta Hedda Gabler a Itàlia. El 1899 Ibsen publica *Quan ressuscitem*, la seva última obra. El 1905 Gordon Craig experimenta les seves teories innovadores sobre il·luminació i espai escènic amb *La casa Rosmer*. Eleonora Duse interpreta Rebecca West i l'any següent viatja a Cristiania per

conèixer Ibsen personalment, però ell evitarà aquesta visita, tot i que ella va estar-se passejant amunt i avall sota les finestres de la casa d'Ibsen repetidament. Ibsen mor el 23 de maig del 1906, a Cristiania.

L'obra d'Ibsen, considerat l'iniciador del drama modern, suposa una fractura amb el predomini del melodrama romàntic en favor d'un nou teatre d'idees, amb profunditat filosòfica i una habilitat psicològica que influirà en l'obra de Freud, Benavente, Pérez Galdós, Iglesias, Torrandell, Pous i Pagès, Puig i Ferrater, Torrandell, Maragall, Rovira i Virgili, Alomar, Víctor Català o Brossa, entre molts d'altres.

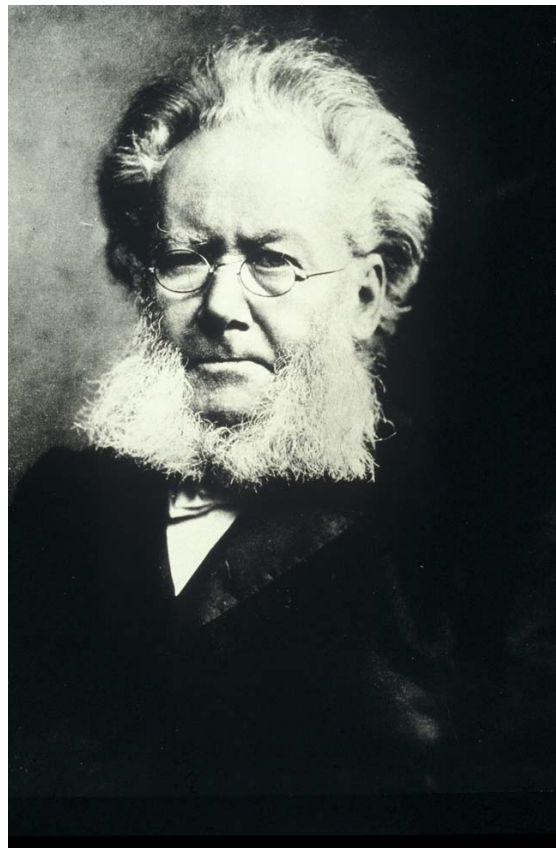
més informació:

<http://www.ibsen.net/?id=83>

<http://descargas.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/23580624322336185754679/018502.pdf?incr=1>

http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/01361664246795722200802/p0000006.htm#l_8_

<http://www.gutenberg.org/etext/4093>

© Johannes Elbert

obra dramàtica**selecció**

- 1850 *Catilina*
- 1850 *La tomba del guerrer (Kjæmpehøjen)*
- 1852 *La nit de Sant Joan (Sancthansnatten)*
- 1857 *La senyora Inger d'Ostraat (Fru Inger til Østeraad)*
- 1855 *La festa de Solhaug (Gildet paa Solhoug)*
- 1857 *Olaf Liljekrans*
- 1858 *Els guerrers de Helgeland (Hærmændene paa Helgeland)*
- 1861 *Terje Vigen*
- 1862 *La comèdia de l'amor (Kjærlighedens Komædie)*
- 1864 *Els pretendents de la corona (Kongs-Emnerne)*
- 1866 *Brand*
- 1867 *Peer Gynt*
- 1869 *La unió dels joves (De unges Forbund)*
- 1871 *Digte*
- 1873 *Emperador i Galileu (Kejser og Galilæer)*
- 1877 *Els puntals de la societat (Samfundets støtter)*
- 1879 *Casa de nines (Et Dukkehjem)*
- 1881 *Espectres (Gengangere)*
- 1882 *Un enemic del poble (En Folkefiende)*
- 1884 *L'ànec silvestre (Vildanden)*
- 1886 *La casa de Rosmers (Rosmersholm)*
- 1888 *La dama de la mar (Fruen fra Havet)*
- 1890 *Hedda Gabler*
- 1892 *Solness el constructor (Bygmester Solness)*
- 1894 *El nen Eyolf (Lille Eyolf)*
- 1896 *John Gabriel Borkman*
- 1899 *Quan ressuscitem (Når vi døde vågner)*

© Arno Declair

© Arno Declair

thomas ostermeier

(Soltau, 1968)

Director d'escena i director artístic de la Schaubühne am Lehniner Platz de Berlín. Inicia la seva carrera artística com a actor, participant al *Faust* de Einar Schleef, a la Hochschule der Künste de Berlín, i de seguida cursa estudis de direcció d'escena a l'Escola Superior d'Art Dramàtic Ernst Busch, també de Berlín. Després de fer d'assistent de Manfred Karge a Weimar i al Berliner Ensemble, presenta al Studio *Tambors en la nit* de Bertolt Brecht i *La desconeguda* d'Alexander Blok, seguint el mètode biomecànic de Meierhold. El 1996 entra com a director artístic a la Baracke am Deutschen Theater, de Berlín, que el 1998 va ser escollida Teatre de l'any i que va tancar l'any següent. D'entre les seves produccions com a director d'escena en aquest període destaquen *Fette Männer im Rock*, de Nicky Silver, *Ganivets a les gallines*, de David Harrower, *Gier*, de Sarah Kane, *Un home és un home*, de Bertolt Brecht, i *Suzuki* d'Alexei Xipenko. El 1999 estrena *L'ocell blau* al Deutsches Theater de Berlín, i és director convidat a la Schauspielhaus d'Hamburg, on estrena *Disco Pigs* i *Cara de foc*. Des del setembre 1999, és director artístic de la Schaubühne, on ha dirigit entre d'altres peces *Personenkreis 3.1* de Lars Norén; *Gier* de Sarah Kane, *Parasiten* de Marius von Mayenburg; *Der Name* de Jon Fosse; *Això és una cadira*, de Caryl Churchill; *La mort de Danton* de Georg Büchner; *Supermarket* de Biljana Sribljanovic; *L'edat d'or*, de Richard Dresser; *Woyzeck*, de Georg Büchner; *Concert a la carta*, de Franz Xaver Kroetz; *Lulu*, de Frank Wedekind; *Eldorado*, de Marius von Mayenburg i *Zerbombt*, de Sarah Kane. El 2005 hi va estrenar *Hedda Gabler*, de Henrik Ibsen i el 2006, *El dol escau a Electra*, d'Eugene O'Neill; *El somni d'una nit d'estiu*, de Shakespeare, conjuntament amb Constanza Macras; *Liebe ist nur eine Möglichkeit*, de Christoph Nußbaumer i *El producte*, de Mark Ravenhill. El gener d'aquest any ha estrenat *Un tramvia anomenat desig* de Tennessee Williams. Ha estat Premi de Noves Realitats Teatrals de la Unió Europea del Teatre a Taormina i Director Associat del Festival d'Avinyó de l'any 2004.

Al Teatre Lliure ha presentat *Shoppen & Ficken*, de Mark Ravenhill (2003) i *Nora*, d'Henrik Ibsen (2005) i *Der Würgeengel* de Karst Woudstra a partir del film de Luis Buñuel (2006).

més informació:

<http://www.schaubuehne.de>

<http://www.goethe.de/kue/the/reg/reg/mr/ost/por/esindex.htm>

ibsen i *hedda gabler*

És ben lògic que Hedda Gabler fos parcialment compresa, ja que la dona fa explotar des de dintre i a cegues el món de la «mentida vital» i l'obra esdevé així el drama de l'emancipació impossible i de la protesta destructora i en certa manera gratuïta. D'aquí la grandesa de Hedda. No oblidem que és una de les dues grans figures femenines de la història del teatre que lamenten específicament, en el text, no poder ser un home.; l'altra és Lady Macbeth. L'estudi de la frustració inicial de Hedda, filla d'un general i destra en el maneig de les armes de foc, ens donaria la clau de l'amoralitat radical de la seva conducta, una conducta que li costa la vida després d'acceptar un matrimoni de conveniència, gairebé impel·lida cegament a fer-ho per la seva dèria destructiva i autodestructiva. El personatge de Hedda resulta, en aquest sentit, més convincent que Elida, protagonista de *La dama del mar*, on el conflicte matrimonial és resolt d'una manera no tràgica després d'una acceptació lliure per part de la dona. En Hedda Gabler, en canvi, ens hem d'explicar «l'amoralitat preadulta» que ha estat atribuïda a la protagonista com una situació certament aplicable a la problemàtica femenina en general.

El conjunt de l'obra d'Ibsen influeix d'una manera decisiva en tot el teatre posterior, bé que a Catalunya penetra d'una manera escassa; el seu influx és perceptible en el teatre d'Ignasi Iglesias i sobretot en Joan Puig i Ferrater. Amb tot, la seva figura i les seves idees foren objecte de gran interès i desvetllaren polèmiques des de l'any 1893, en què la companyia d'Antoni Tutau i Carlota de Mena estrenaren *Nora (Casa de nines)*. Després «amb la manera noucentista, la gegantina figura d'Ibsen es va debilitant» («Notícia d'Ibsen als Països Catalans», *La dama del mar*, Edicions 62, 1982).

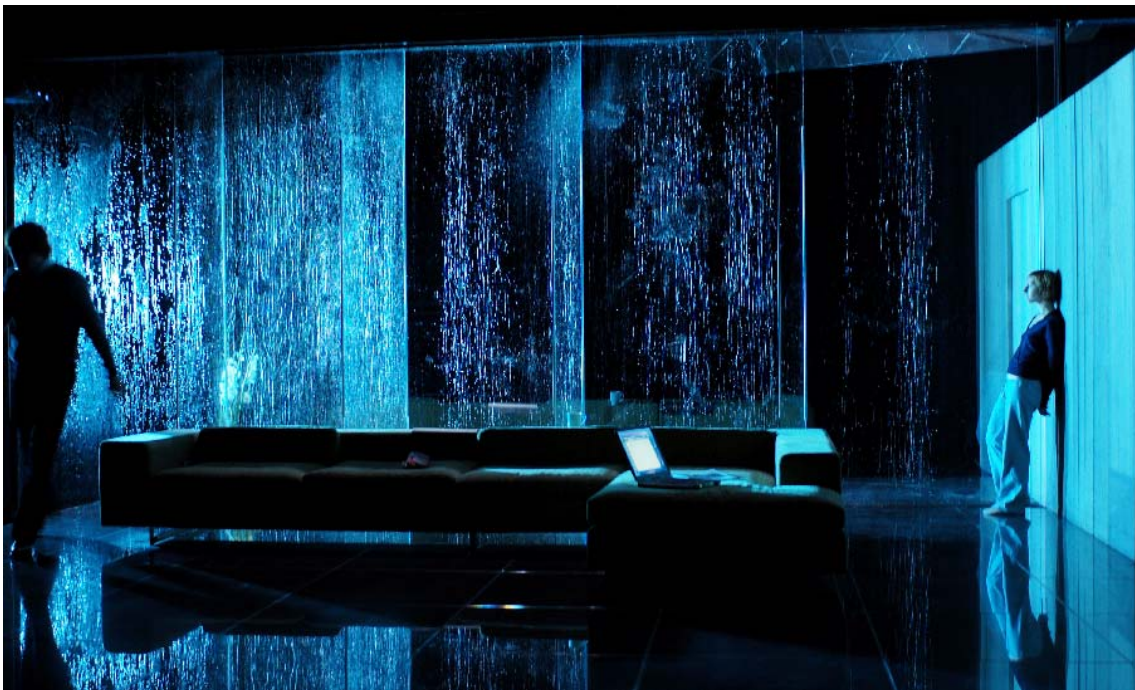
No solament el naturalisme, sinó també el simbolisme i l'impressionisme, tenen Ibsen al darrera. Fóra interminable consignar els moviments del teatre contemporani que no haurien existit sense ell, des del teatre rus al nord-americà. El teatre posterior ha après d'Ibsen la tècnica del desemmascament de la problemàtica de la vida contemporània. El teatre d'Ibsen contribueix així mateix a modificar l'art escènic i és representat per companyies i grups renovadors, gràcies sobretot a la nova figura del director, tan brillantment representada pels Antoine, Brahm, i a casa nostra per Adrià Gual. Aquesta influència decisiva és atribuïble en darrer terme a la seva forta personalitat d'escriptor, de creador de conflictes entre éssers humans, equiparable als grans autors de la novel·la realista del segle XIX. L'any 1880, Ibsen escrivia al traductor alemany del *Peer Gynt* els mots següents: «Cada nova obra ha tingut per a mi mateix la finalitat de servir com a procés espiritual d'alliberament i de

purificació. Mai no estem totalment per sobre de la responsabilitat i la culpa compartides dins la societat a la qual pertanyem. Per això una vegada, com a poema dedicatòria, vaig encapçalar l'exemplar d'un dels meus llibres amb aquests versos:

«Viure vol dir combatre l'aparició
de potències obscures dins d'un mateix; escriure,
sotmetre a procés judicial
el propi jo. »

feliu formosa

(del pròleg a *Hedda Gabler*. Biblioteca Teatral de l'Institut del Teatre, 1985)

© Arno Declair